Öğrenme çıktısı: Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

Beylikten Cihan Devletine

Her şey Söğüt'te başladı

Malazgirt'ten sonra Anadolu'da Türk beylikleri kuruldu. XIII. yüzyılda Türkiye Selçuklu Devleti zayıflayınca yeni beylikler ortaya çıktı. Bunlardan biri Söğüt ve çevresinde kurulan Osmanlı Beyliği'dir. Doğu Roma sınırında olması, gücünü batıya yöneltmesini kolaylaştırdı. Küçük bir uç beyliği iki yüzyılda üç kıtaya yayıldı.

Dönem	Ne oldu?
Osman Bey	Söğüt çevresinde kurulan beylik, Doğu Roma sınırındaki fetihlerle büyümeye başladı. Devletin temelleri atıldı.
Fatih Sultan Mehmed	1453'te İstanbul fethedildi, Balkanlar ve Anadolu'da sınırlar genişledi. Siyasi, askerî ve ekonomik güç arttı.
Kanuni Sultan Süleyman	Avrupa, Asya ve Afrika'da geniş topraklara hâkim olundu. Denizlerde ve ticaret yollarında etkinlik kazanıldı.

CİHAN DEVLETİ Dünya çapında büyük güce ve etkiye sahip olan devlettir.

Türk devletleri eskiden beri dünyaya adalet ve düzen getirmeyi hedefledi (**Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi**). İslamiyet'le bu hedefe İslam'ı yayma düşüncesi eklendi, Osmanlı da aynı yolu izledi.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Osmanlı'nın büyümesi yalnız savaşla açıklanamaz. **Konum, yönetim, adalet ve iyi politika** birlikte işlemiştir.

Cihan devletine giden yol

1326	1453	1514	1517	1534	1538
Orhan Bey döneminde Bursa alındı.	II. Mehmed İstanbul'u fethetti.	Çaldıran'da Safeviler yenildi.	Ridaniye ile Memlükler yıkıldı.	Barbaros kaptanıderya oldu.	Preveze Deniz Zaferi kazanıldı.

XIII. yüzyılda Osmanlı Beyliği'nin konumu

Güçlü yönler

Batıya ve zayıflayan Doğu Roma'ya yakınlık, Boğazlara yakın konum

Zayıf yönler

Küçük topraklar, sınırlı nüfus ve kaynak

Fırsatlar

Türkmenlerin ve Ahilerin desteği, Balkanlardaki karışıklık

Tehditler

Komşu beylikler, Doğu Roma ve Avrupa devletlerinin tepkisi

BUNU UNUTMA

Tarih bir milletin **belleğidir**. Geçmişi bilmek, gururu da dersi de birlikte verir.

Bizi millet yapan ortak dil, tarih, kültür ve değerlerdir (**millî kimlik**). Türkçeye özen göstermek, bayramları kutlamak, eski eserleri korumak bu kimliğe sahip çıkmaktır. Malazgirt Meydan Muharebesi Tarihî Millî Parkı (Muş) gibi yerler tarih bilincini yaşayarak öğretir.

Öğrenme çıktısı: Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

Dört Temel Politika

Politika	Nedir?	Sağladığı
Merkezî otorite	Hükümdar geniş yetkiye sahiptir. Görevliler ve kurumlar kararları ülkenin her yerinde uygular.	Düzen, hızlı karar, devletin uzun ömürlü olması
Fetih	Gaza ve cihat anlayışıyla planlı seferler, özellikle Doğu Roma ve Balkanlara yönelme	Toprak güvenliği, ticaret yollarının denetimi, kazanç
İskân	Anadolu'dan Türk-Müslüman toplulukları fethedilen yerlere yerleştirme; cami, köprü, han, yol yapma	Kalıcı hâkimiyet, üretim, Türkleşme ve İslamlaşma
İstimalet	Halka adil ve ılımlı davranma; can, mal ve inanç güvenliğini koruma	Halkın gönlünü kazanma, huzur, bağlılık



Balkanlarda iskân ve imar (temsilî)

İskân neleri amaçladı?

- Fethedilen yerde kalıcı olmak
- Konargöçerleri yerleşik hayata geçirmek
- Bölgeyi Türkleştirmek ve İslamlaştırmak
- Güvenliği sağlamak, üretimi artırmak

Yeni yerleşimler zamanla gelişip kasaba ve şehre dönüştü. Bosna-Hersek'teki **Mostar Köprüsü**, Balkanlardaki Osmanlı imarının ünlü örneklerindendir.

Balkanlar ve istimalet

Balkanlarda halkın çoğu Hristiyandı, ancak mezhep kavgaları ve yerel yöneticilerin baskısı vardı. Osmanlı, fetih öncesinde halkı yeni yönetime alıştırdı, sonrasında adaletli davrandı. **Derviş ve abdallar** halkın güvenini kazandı, Türk kültürünü ve İslamiyet'i tanıttı.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

İstimalet, **kılıçla alınan yeri gönülle korumaktır**. Halk adalet gördüğü için yeni yönetimi kabullenmiş, isyanlar azalmıştır.

Bursa'nın teslimi

Orhan Gazi, Bursa alındıktan sonra tekfurun vezirine şehri neden teslim ettiklerini sordu. Vezir, ağır vergi ve adaletsizlikten bıktıklarını, Osmanlı'ya bağlanan köylülerin rahat ettiğini gördüklerini anlattı. **(Âşıkpaşazâde'den)** Bu anlatım, adaletin kaleler kadar güçlü olduğunu gösterir.

Notlarım

Öğrenme çıktısı: Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

İstanbul'un Fethi



İstanbul'un kuşatılması (temsilî)

II. Mehmed (Fatih)

1451'de tahta çıktı. Arapça, Farsça, Yunanca, İtalyanca öğrendi, bilim insanlarını destekledi, **Sahn-ı Seman Medreselerini** kurdurdu. "Avnî" mahlasıyla şiir yazdı. Bu özellikler aydın ve ileri görüşlü bir hükümdarı gösterir.

Siyasi neden

Toprak bütünlüğüne engeldi. Doğu Roma, Avrupa ile iş birliği yapıyor, beylikleri kışkırtıyordu.

Ekonomik neden

İpek Yolu gibi ticaret yolları üzerinde önemli bir merkezdi.

Dinî neden

Hz. Muhammed'in (sav) "İstanbul mutlaka fethedilecektir." müjdesi güçlü bir motivasyondu.

Osmanlı hazırlıkları	Doğu Roma hazırlıkları
Rumeli Hisarı yapıldı (Anadolu Hisarı'nın karşısına).	Avrupa'dan yardım istendi, az sayıda Haçlı askeri geldi.
Macar usta Urban'a şahi adlı büyük toplar döktürüldü.	Üç katmanlı surlar onarıldı, hendekler temizlendi.
Çok sayıda gemi yapıldı, düzenli ordu ve lağımcı birlikler hazırlandı.	Haliç girişine demir zincir gerildi.
Antlaşmalarla sınır güvenliği sağlandı.	Grejuva (Rum ateşi) ve 8-9 bin kişilik kuvvet hazırlandı.

6 Nisan - 29 Mayıs 1453

Ordu surların önüne geldi, teslim çağrısı reddedildi. Haliç'teki zincir aşılamayınca moral bozuldu. Hocası **Akşemsettin** manevi destek verdi. Gemiler bir gecede Galata'dan kızaklarla karadan yürütülüp Haliç'e indirildi. Son hücumla 53 günlük kuşatma bitti.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Gemilerin karadan yürütülmesi, **zekâ, planlama ve kararlılığın** gücünü gösterir. Engel karşısında yeni çözüm üretmek başarı getirir.

Türk tarihi için sonuçları	Dünya tarihi için sonuçları
II. Mehmed "Fatih" unvanını aldı, İstanbul başkent oldu.	Yaklaşık 1000 yıllık Doğu Roma yıkıldı.
Topraklar birleşti, Balkan fetihleri güvenle sürdü.	Avrupa yeni ticaret yolları aramaya başladı.
İpek Yolu Osmanlı'nın denetimine geçti, İslam dünyasında saygınlık arttı.	Büyük toplar feodal sistemi zayıflattı, göç eden bilginler Rönesans'a katkı sağladı.

Şehre giriş: Fatih Ayasofya'da halka can ve özgürlük güvencesi verdi, askere halka dokunmamayı emretti. Bu, istimaletin en güzel örneklerindendir.

Doğuda ve Denizlerde

Yavuz Sultan Selim ve Mısır Seferi

1512'de tahta çıkan Yavuz önce doğuya, sonra güneye yöneldi. **Mısır Seferi'nin nedenleri:** Güney sınırını korumak; Abbâsî halifesi, Mekke ve Medine'nin Memlük himayesinde olması; Baharat Yolu geliri; iki devletin de Türk-İslam dünyasının lideri olmak istemesi.

1514 Çaldıran	1515 Turnadağ	1516 Mercidabık	1517 Ridaniye
Safevilere karşı. Doğu sınırı güçlendi.	Dulkadiroğulları son Anadolu beyliği olarak katıldı.	Memlükler yenildi, Suriye yolu açıldı.	Sina geçildi, Memlük Devleti yıkıldı.

Alan	Mısır Seferi'nin sonuçları
Siyasi	Suriye, Filistin, Mısır, Sina ve Hicaz katıldı, güney sınırı güvenceye alındı, Doğu Akdeniz'de hâkimiyet güçlendi.
Dinî	Yavuz'dan sonra padişahlar halife unvanını taşıdı. Mekke ve Medine katıldı. Kutsal emanetler (Hırka-i Saadet, Sakal-ı Şerif, Hz. Muhammed'in kılıcı ve mührü) Topkapı Sarayı'na getirildi.
Ekonomik	Baharat Yolu denetime geçti, Doğu-Batı ticaretinde Osmanlı'nın etkisi arttı. Mısır'ın vergileri ve tarım alanları ekonomiyi güçlendirdi.

ÖNEMLİ

Kemal Paşazâde'nin atından sıçrayan çamur Yavuz'un kaftanına değdi. Padişah âlimi utandırmadı: **"Bir âlim atının ayağından sıçrayan çamur bana şeref verir."**

Kanuni ve deniz gücü

I. Süleyman (1520-1566) dönemi, Osmanlı'nın en parlak dönemi olarak bilinir. Fetihlerin kalıcı olması için denizlerde üstünlük şarttı. Donanma güçlendirildi. Ege ve Akdeniz'de başarılar kazanan **Barbaros Hayreddin Paşa** 1534'te kaptanıderya yapıldı.

Preveze Deniz Zaferi: 27 Eylül 1538

İspanya, Portekiz, Venedik ve Papalık, Andrea Doria yönetiminde büyük bir Haçlı donanması kurdu. Barbaros gemilerini **hilal biçiminde** dizdi, hızlı kadırgalar ve uzun menzilli toplarla ağır Haçlı gemilerini etkisiz bıraktı.

Sonuç: Haçlı donanması geri çekildi, çok sayıda ganimet ve esir alındı. Osmanlı denizlerde de güçlü olduğunu dünyaya gösterdi. Akdeniz adeta bir **Türk gölü** oldu, ticaret yolları güvenceye alındı. 27 Eylül, 1944'ten beri **Preveze Deniz Zaferi ve Deniz Kuvvetleri Günü** olarak kutlanır.

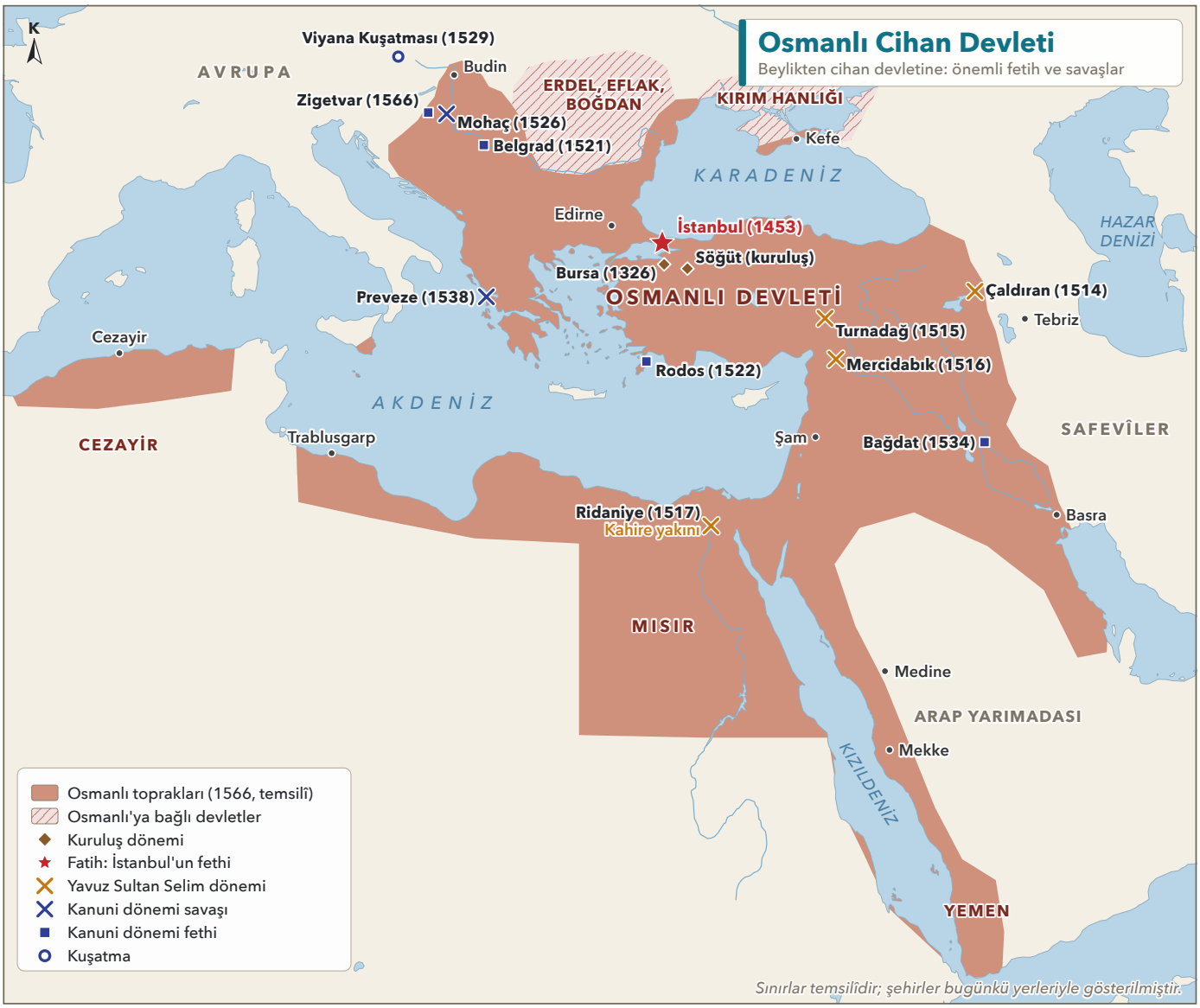
Sıra sende: Fetih, Mısır Seferi veya Preveze'yi anlatan kısa bir hikâye, çizgi roman ya da afiş hazırla. Kahramanların vatan sevgisine ve görev anlayışına yer ver. Yapay zekâ kullanacaksan bilgileri güvenilir kaynakla kontrol et, kişisel bilgilerini paylaşma, net ve kısa komut yaz.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Kara, deniz ve ticaret yolu bir arada düşünülmüştür. **Cihan devleti** olmak bu üçünü birlikte denetlemekle mümkün olmuştur.

Öğrenme çıktısı: Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

Haritada Cihan Devleti



Haritayı okuyalım

- **Kuruluş:** Beylik, Anadolu'nun kuzeybatısında **Söğüt** çevresinde, Doğu Roma sınırında doğdu. **Bursa** (1326) ilk büyük fetihlerdendi.
- **Fatih: İstanbul**'un fethi (1453) Anadolu ile Balkanlardaki toprakları birleştirdi, Boğazlar denetime geçti.
- **Yavuz:** Çaldıran (1514) ile doğu, Turnadağ (1515), Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) ile güney güvenceye alındı. Mısır, Suriye, **Mekke** ve **Medine** katıldı.
- **Kanuni:** Belgrad (1521), Rodos (1522), Mohaç (1526), Bağdat (1534), Preveze (1538) ve Zigetvar (1566). Viyana 1529'da kuşatıldı ama alınamadı. Haritadaki geniş sınırlar, Osmanlı'nın **en parlak dönemi** olan Kanuni dönemine aittir.
- Haritada taralı gösterilen **Erdel, Eflak, Boğdan** ve **Kırım Hanlığı** Osmanlı'ya bağlı devletlerdi.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Osmanlı **Avrupa, Asya ve Afrika**'ya yayıldı. Karadeniz, Doğu Akdeniz ve Kızıldeniz kıyılarını, İpek ve Baharat yollarını denetledi. **Üç kıta ve ticaret yolları** cihan devletinin göstergesidir.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. İstanbul, Osman Bey döneminde fethedilmiştir.
☐ 2. İskân politikasıyla fethedilen yerlere Türk-Müslüman nüfus yerleştirilmiştir.
☐ 3. İstimalet, gayrimüslim halka baskı yapmak demektir.
☐ 4. Fatih Sultan Mehmed, Sahn-ı Seman Medreselerini kurdurmuştur.
☐ 5. Preveze Deniz Zaferi 1538'de kazanılmıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) İskân	☐	Halkın gönlünü kazanma politikası
B) İstimalet	☐	Barbaros'un görevi
C) Kaptanıderya	☐	Memlük Devleti'ni yıkan savaş
D) Çaldıran	☐	Fethedilen yere nüfus yerleştirme
E) Ridaniye	☐	Safevilerle yapılan 1514 savaşı

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **53** **Urban** **Türk gölü** **Akşemsettin**

1. II. Mehmed'in hocası ..... ordunun moralini yükseltmiştir.
2. İstanbul kuşatması ..... gün sürmüştür.
3. Şahi toplarını Macar usta ..... dökmüştür.
4. Preveze sonrası Akdeniz ..... olarak anılmıştır.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Fethedilen bir Balkan kasabasına Anadolu'dan aileler yerleştirilmiş; cami, köprü ve han yapılmıştır. Kasabadaki Hristiyan halkın kilisesine ve malına dokunulmamıştır.

a) Bu örnekteki iki politikayı yazınız.
b) Bu politikalar Osmanlı hâkimiyetini nasıl kalıcı yapmıştır? Yorumlayınız.

2. Mısır Seferi sonrası Mekke ve Medine ile Baharat Yolu Osmanlı denetimine geçmiştir.

a) Bu sonuçların biri dinî, biri ekonomik açıdan önemini yazınız.
b) Bu gelişme Osmanlı'nın cihan devleti olmasına nasıl katkı sağlamıştır?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!